

Adroddiad i'r Pwyllgor Safonau

Dyddiad y cyfarfod 17 Medi 2021

Aelod Arweiniol / Swyddog: Gary Williams, Swyddog Monitro

Awdur yr Adroddiad Gary Williams, Swyddog Monitro

**Teitl Llyfr Achosion Cod Ymddygiad - Ombwdsmon
Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru**

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

1.1. Mae'r adroddiad yn ymwneud â'r Llyfr Achosion Cod Ymddygiad gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru (yr Ombwdsmon).

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

2.1. Rhoi gwybod i'r Pwyllgor am argraffiad diweddaraf Llyfr Achosion Cod Ymddygiad yr Ombwdsmon.

3. Beth yw'r Argymhellion?

3.1. Bod aelodau'r Pwyllgor yn nodi'r wybodaeth sydd yn Llyfr Achosion y Cod Ymddygiad.

4. Manylion yr Adroddiad

4.1. Ers 2013 mae'r Ombwdsmon wedi llunio Llyfr Achosion Cod Ymddygiad (y Llyfr Achosion). Am beth amser cyn hynny bu'r Ombwdsmon yn cynhyrchu llyfr achosion oedd yn ymwneud â'r cwynion y bu'n ymchwilio iddynt o safbwynt camweinyddu honedig gan gyrrff cyhoeddus. Yn dilyn galwadau i ddefnyddio dull tebyg o safbwynt cwynion cod ymddygiad, dechreuodd yr Ombwdsmon gyhoeddi'r Llyfr Achosion yn 2013.

4.2. Yn wreiddiol, roedd y Llyfr Achosion yn cael ei gyhoeddi ddwywaith y flwyddyn, fodd bynnag mae'r Ombwdsmon wedi penderfynu cynhyrchu'r llyfr achosion yn chwarterol o fis Ebrill 2015. Mae'r Llyfr Achosion yn cynnwys crynodeb o bob achos y mae'r Ombwdsmon wedi cwblhau ymchwiliad iddynt yn ystod y cyfnod perthnasol. Mae Rhifyn diweddaraf y Llyfr Achosion yn cynnwys blwyddyn calendr 2020.

4.3. Cynhyrchwyd y Llyfr Achosion i gynorthwyo Aelodau ac eraill i ystyried a yw'r amgylchiadau y maent yn eu hwynebu yn arwain at dorri'r Cod. Roedd hyn yn

ychwanegiad i gyhoeddi esiamplau gwirioneddol yng Nghanllaw Ombwdsman Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru ynglŷn â'r Cod.

- 4.4. Mae'r Llyfr Achosion hefyd yn cynorthwyo Pwyllgorau Safonau awdurdodau lleol trwy roi mynediad iddynt at wybodaeth am y ffordd mae Pwyllgorau Safonau eraill yng Nghymru yn gosod cosbau a chael gwared ar achosion ac yn helpu i esbonio pam, mewn rhai achosion, y gall yr Ombwdsmon wrthod ymchwilio achosion honedig o dorri rheolau ar y sail nad yw honiadau blaenorol tebyg wedi arwain at gosb.
- 4.5. Mae Atodiad 1 i'r adroddiad hwn yn cynnwys Rhifyn 24 o'r Llyfr Achosion a gyhoeddwyd ym mis Ebrill 2021, yn trafod y cyfnod o Ionawr 2020 i Ragfyr 2020. Bydd Aelodau'n nodi bod 13 crynodeb achos yn y rhifyn hwn o'r llyfr achosion, 10 yn canfod nad oedd camau gweithredu'n angenrheidiol, 2 yn derbyn atgyfeiriad at y Pwyllgor Safonau ac un ohonynt at Banel Dyfarnu Cymru.
- 4.6. O'r achosion nad oedd camau gweithred yn cael eu hystyried yn angenrheidiol, roedd 7 yn ymwneud â chydraddoldeb a pharch, dau yn ymwneud â dyletswydd i gynnal y gyfraith ac un mewn perthynas â datgelu buddion. Bydd Aelodau'n gweld bod swyddfa'r Ombwdsmon wedi cynnal ymchwiliad i bob un o'r achosion hyn, ac wedi dod i'r casgliad am amryw o resymau nad oedd ym mudd y cyhoedd i gymryd camau pellach yn erbyn y sawl y gwnaed cwynion amdanynt.
- 4.7. O'r achosion a atgyfeiriwyd at y Pwyllgor Safonau, roedd un yn ymwneud ag aelod o Gyngor Sir Ddinbych. Cynhaliodd y Pwyllgor wrandawriad mewn perthynas â'r mater, ac mae'r canlyniad yn destun apêl. Roedd yr achos arall a atgyfeiriwyd at y Pwyllgor Safonau yn cynnwys aelod o gyngor cymuned yn Ne Cymru, a honnwyd i fod wedi camddefnyddio cerdyn debyd oedd yn perthyn i'r cyngor cymuned hwnnw. Fe ymddiswyddodd yr aelod o'u rôl, a chafwyd ymchwiliad gan yr heddlu. Cafodd y mater ei atgyfeirio at y pwyllgor safonau perthnasol ar y sail bod gweithredoedd yr aelod yn golygu torri amodau paragraff 7 y Cod a gellir ystyried ei fod dwyn anfri ar gyngor y cyngor cymuned.
- 4.8. Roedd yr achos a atgyfeiriwyd at Banel Dyfarnu Cymru yn cynnwys Cynghorydd o Gyngor Cymuned Sili a Larnog ym Mro Morgannwg. Honnwyd bod y Cynghorydd dan sylw wedi cyhoeddi cyfres o negeseuon ar y cyfryngau cymdeithasol am wleidyddion benywaidd o broffil uchel a oedd yn sarhaus heb reswm, a gellir ystyried ei fod wedi dwyn anfri ar y Cyngor. Roedd y sylwadau'n cael eu hystyried i fynd tu hwnt i fynegiad gwleidyddol a byddai gorfodi cosb yn ymyrraeth gymesur â hawl y Cynghorydd i leisio barn. Penderfyniad Panel Dyfarnu Cymru oedd diarddel y Cynghorydd o'i swydd am gyfnod o 15 mis.

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?

- 5.1. Nid yw'r adroddiad yn cael effaith uniongyrchol ar y blaenoriaethau corfforaethol.

6. Faint fydd hyn yn ei gostio a sut y bydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

- 6.1. Nid oes costau uniongyrchol yn gysylltiedig â'r adroddiad.

7. Beth yw prif gasgliadau'r Asesiad o'r Effaith ar Les?

7.1. Nid oes angen asesiad o'r effaith ar gyfer yr adroddiad hwn.

8. Pa ymgynghoriadau sydd wedi'u cynnal gyda Chraffu ac eraill?

8.1. Ni fu adroddiad nac ymgynghoriad ar y mater hwn yn unman arall.

9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

9.1. Nid oes unrhyw oblygiadau ariannol uniongyrchol o ganlyniad i'r adroddiad hwn.

10. Pa risgiau sydd ac a oes unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

10.1. Nid oes unrhyw risgiau uniongyrchol sy'n gysylltiedig â'r adroddiad hwn.

11. Pŵer i wneud y Penderfyniad

11.1. Nid oes angen penderfyniad.